

BOSNA I HERCEGOVINA U KNJIZI ZAUVIJEK ILI AUTOR KOJI MOŽE IMATI MIRNU SAVJEST SPRAM SVOJE DOMOVINE

(PROF. DR OMER IBRAHIMAGIĆ, BOSANSKI IDENTITET I SUVERENITET, SARAJEVO 2012.)

Atif Kujundžić

Istaknuti pravnik, profesor, teoretičar prof. dr Omer Ibrahimagić /1934., Smoluća, Lukavac/, poslije dvadesetdvije /22/ objavljene knjige dominantno iz oblasti ustavnog prava i političkog sistema, javlja se svojom dvadesettrećom knjigom *Bosanski identitet i suverenitet* koja donosi *prikaze* pisane i objavljivane u vremenu od 1992. – 2011. godine. Za ozbiljnost, sadržaj i poruke ovih radova, žanrovska odrednica *prikazi* –skromna, nedostatna i manjkava jest. Prof. dr Omer Ibrahimagić koncipirao je i ostvario ovu obimnu knjigu orijentiran i nošen osobnom potrebom da definitivno kaže sve što smatra najpotrebnijim i neophodnim kad je riječ o bh identitetu i suverenitetu, da u korice jedne knjige smjesti milenijsku pisanu poputbinu Bosne i Hercegovine.

Knjiga dolazi u pravo vrijeme, jer su upravo bh identitet i suverenitet cilj i meta i na udaru nedobronamjernih, onih koji i nisu znali na šta udaraju kada su agresijom nametali rat i koji su agresiju i rat smatrali dostatnima za ubijanje Bosne i Hercegovine i njezinog najbrojnijeg naroda. Pouzdano, njihova sirova pamet, mislila je kako je dovoljno razdijeliti/razgraditi teritorij međunarodno priznate države Bosne i Hercegovine i time će biti okon-

čana stvar po njihovoj želji. Kada su vidjeli koliko je to naivna i jalova misao, nasrnuli su na jezik, kulturu, identitet i suverenitet. Tada su se suočili s nečim o čemu znaju vrlo malo ili: ništa.

Taj, kulturnocivilizacijski amalgam milenijskog zajedničkog života, nije *baš raščlanjiv* i podesan za željenu upotrebu i uništavanje. Povijest pokazuje kako je neuništiv. Da. Naprotiv. Kada sve što mogu učine protiv njega, on opstaje netaknut i svejednako vitalan i moćan, uspravljen protiv svih dušmana! Nedodirljiv za zlobu i malu snagu zlonamjernih. /Naši životi su tako kratki i mali... Koliko ih je uzidano u tu plemenitu suštinu i patinu kao bit koju zovemo multikonfesionalnost, identitet i suverenitet?! U taj multicivilizacijski i milenijski amalgam, vrijedniji od suhog zlata?/. Dakako, nedokučivo je *anam njima*, kako ono što je jedanput uspostavljeno – postoji zauvijek. Čak i oni kao takvi! Da se barem znaju posramiti sami u sebi. Ako ih već nije briga za cijeli svijet koji gleda! Neshvatljivo im je da su ustali i borili se protiv duhova onih koji su se u Bosnu uzidali u vremenu dugom i nemjerljivom zauvijek! Nerazgovijetno im je da se ne mogu boriti protiv duhova otpornih na sva naoružanja ovoga svijeta, na svaku zlobu i zadnju misao/. Ustvari, riječ je o banalnim *materijalistima*, sljedbenicima i nositeljima iracionalnog materijalističkog shvatanja svijeta. Metafizičkog, čak, koje bi reklo: *jeste, postoji taj kamen dok ga gledam, ali kad se okrenem, ne znam ima li ga više!* To je neproduhovljeni materijalizam Bekona i Hobsa! To je primitivizam koji se obrušio na sebe i druge.

Identitet i suverenitet Bosne i Hercegovine pokazuju se otpornima na svekoliku

zlobu. Dr Ibrahimagić zna kako ta izdržljivost, ipak, ima svoju mjeru i granice i zato, u svojoj knjizi niže neporecive činjenice koje bosanskohercegovački identitet i suverenitet bitno i neporecivo čine. Dakako, riječ je prije svega o identitetu/suštini bosanskog čovjeka koji sebe Bosnom i Hercegovinom imenuje. No, Bosna i Hercegovina sebe imenuje njime. Riječ je o milenijskom državnom suverenitetu koji je Bosni i Hercegovini upravo bosanski čovjek pribavio čuvajući njezinu teritorijalnu cjelovitost, jezik, kulturu i tradiciju u stalnom prožimanju /i danas žive sasvim!/. Dakle, riječ je o nasljednicima ili baštinicima koji nisu baš zaslužili to što imaju u Bosni i Hercegovini...

Kao malo gdje u svijetu, ovdje, bitan dio tradicije jeste multikonfesionalnost i multikulturalnost življenja i to ne samo kao prost zbir nacija i konfesija, kultura i tradicija, već kao kulturnocivilizacijski amalgam koji Bosnu i Hercegovinu u najznačajnijem vidu bitno tvori i uzdiže na pijedestal suživota, humanističkog poimanja drugog čovjeka, čovjekove budućnosti i Jednoće Njegovog Postojanja. Zato, dr Ibrahimagić, ima običaj reći kako je *Bosna i Hercegovina država ne s političkom, već s kulturnom sadržinom!* Shvatimo, kako i nije *svakome dato* da to razumije!

Imajući u vidu višedesetlječno radno i nastavničko iskustvo, predavački rad sa studentima, magistrantima i doktorantima, naučni i istraživački rad na univerzitetima u Hartfordu /SAD/, Grajsvaldu i Manhajmu /Njemačka/, Vroclavu /Poljska/, Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Skoplju, Podgorici, Prištini i Novom Sadu, te rad na funkciji sudije Ustavnog suda SFRJ u Beogradu, etc. – prof. dr Omer Ibrahi-

magić je čovjek velikih znanja, iznimno senzibilne i izoštrene recepcije za sistem-ska i pravna pitanja organiziranja zemalja i naroda, a tako i za pitanja njihovog identiteta i suvereniteta. Najljepša i najvažnija okolnost je u tome što to baš na primjeru Bosne i Hercegovine /kao uzgred/ dokazuje.

U ovoj izvrsnoj knjizi prof. dr Omer Ibrahimagić blista svakom riječju, svakim naslovom, koncepcijom knjige i njezinim zatvorenim koricama. Ma šta doživjela, preživjela i ne preživjela Bosna i Hercegovina, ona ima knjigu koja će na izvrstan način o njoj svjedočiti do kraja svijeta /kao *Latinski jezik* o starim Latinima/. Prof. dr Omer Ibrahimagić je o BiH pribavio validne dokaze i iste ukoričio. A knjige traju zauvijek. Neki inventivni autori, kakav danas i jeste Jacques Lacan, kažu bez dvojbe: *Postoji samo tekst. Čovjeka nema.* /Da, u presudnom trenutku, nikad! Inače, uistinu, povijest ili historija – izgledale bi sasvim drugačije!/

Ova knjiga je i oličenje pravde spram ljudske nepostojanosti i zlobne proizvoljnosti prema samome sebi. Da kojim slučajem prof. Ibrahimagić nije toliko radio sa ljudima, studentima prije svega, ova knjiga – *Bosanski identitet i suverenitet* – vrijedna je do mjere da bi mu mogla biti životno djelo! No, prof. dr Omer Ibrahimagić živi i djeluje u toliko drugih ljudi, pa su njegove zasluge uistinu, najopćenitije: nemjerljive.

Ova knjiga, ni na kakav način nije prvi pokušaj ili nastojanje da se identitet i suverenitet Bosne i Hercegovine kao dokaz njezine milenijske opstojnosti zatvore u korice. Vrlo sistematično i pedantno, uvjerljivo je to učinio i spisatelj Džemalu-

din Alić, čak na vremenskom rastojanju od dva milenijuma, ali dominantno hronološkim pregledom zbivanja na bosanskom geografskom prostoru.

Prof. dr Omer Ibrahimagić to čini drugačije: donosi vjerodostojne dokumente. Taj uvjet, čini knjigu prof. dr Omera Ibrahimagića vrhunaravno vrijednom i pouzdanom, jednako sa stanovišta *identiteta* i *suvereniteta* Bosne i Hercegovine i njezine milenijske opstojnosti.

Naime, minulim ratom i postratnim /prije svega raznoraznim političkim svjnarijama i drskostima!/
identitet bosanskog čovjeka i njegove države je ozbiljno pomjeren, da ne kažemo *poljuljan*. Bosanski identitet ima, uistinu, multinacionalni, multikulturalni i multikonfesionalni karakter koji bismo u svakom povijesnom trenutku numerološki mogli izraziti kao 1+1+1+drugi. Ko god da se izdvoji umanjio je svoj identitet za 1+1+druge. Dakako, i njih je umanjio više nego za 1/3 + druge, koji su stoljećima tako nesebično bili njegovim dijelom.

Rezultat je bez daljnjeg, porazan. Ljudi koji su se sasvim sigurno osjećali kao ribe u vodi u odnosu civilizacijskog jedinstva bivaju bitno prikraćeni i poljuljani u svom ambijentu, ponekad do potpunog nesnalaženja. Njihov identitet više nije cjelovit. Identitet koji je bio bitnom stavkom suvereniteta zajedničke zemlje i kulture, uvjetno kazano i barem na kratko vrijeme, izgubio je tlo pod nogama.

To je sada zemlja koju ne štite svi njezini stanovnici. Tu se pojavljuju i oni koji bi da je načisto razore. Ta okolnost mijenja odnos prema njima usmjeravajući ga na međusoban sukob i odvajajući ga od jedinstvenog osjećaja patriotizma koji štiti

■ GM TUZLA - MENSUR POROVIĆ SARAJEVO

zemlju i njezin suverenitet u povijesnim i kulturnima sadržajima, razmjerama i granicama. Dakako, u većini primjera, nasrtaj na identitet mijenja i predznak osjećanja prema susjedima, tj. prema susjednim zemljama. Sasvim prirodno možemo zaključiti, kako je nasrtaj na identitet svoga naroda /izdvajanjem iz cjeline višestoljetnog kulturnocivilizacijskog međusobnog odnosa/ u Bosni i Hercegovini, poražavajuće štetan za sve, od osobnog *samožrtvovanja* za račun nacionalističkih interesa i strasti svoga političkog vođstva, do neprirodnog spajanja sa drugim i drugačijim, makar je riječ o istom nacionalnom imenu.

Osnov bosanskohercegovačkog identiteta jeste pripadnost Bosni po osnovu Bosanstva ili Bošnjastva. Prof. dr Omer Ibrahimagić upravo zato, svoju knjigu i počinje *proslavom*, riječima Miroslava Krleže kao *credom*:

Bogumilsko je doba svojevrstan fenomen, kao i bogumilska kultura i civilizacija. Nemamo dovoljno dokumenata o njihovoj civilizaciji, sve je uništeno, ali je kamen ostao. Vrijeme bogumilskog svijeta je bilo čudno i opasno. I s jedne i s druge strane od obadvije ih je crkve čekala lomača. Onda su oni našli utočište u islamu. To je jasno i tu nema ništa što se ne bi dalo objasniti... I

nije čudo da je sve ovo kasnije uslijedilo oko Bosne, ona otimačina i borba za njezinu dušu...

S obzirom da *problem* Bosanskog identiteta i suvereniteta prof. dr Omer Ibrahimagić izlaže bitno unutar vremenskog okvira 1992. – 2011. godine, ali dokumentima vremenski orijentiran na pisanje *Povelje Kulina bana*, na početku vrlo razložno navodi i riječi Alije Izetbegovića:

Naš cilj je Bosna slobodnih ljudi, Bosna u kojoj će se poštovati čovjek i njegova prava. Konceptu jednonacionalnih, jednovjerskih i jednostranačkih paradržava – kažem to u množini – mi suprotstavljamo naš koncept slobode i demokratske Bosne. Mržnji i netrpeljivosti mi suprotstavljamo demokratiju i toleranciju. Kada to geslo ispišemo na svim našim zastavama, onda treba da tome postojano težimo.

Svaki narod ima svoju obećanu zemlju. Naša obećana zemlja je Bosna... Bitna je stvar da Bosna opstaje, a kako će opstati? Treba da ostanu Srbi-Srbi, Hrvati-Hrvati, Bošnjaci-Bošnjaci, ali da budu prije svega Bosanci.

U osobnom predgovoru knjizi, Autor nas obavještava o svome 20-ogodišnjem intenzivnom praćenju događaja i istrajnom pisanju s ciljem afirmiranja bh identiteta i suvereniteta, te borbe za Bosnu i Hercegovinu i objelodanjanja pogubnih rezultata u nastojanju da se ta zemlja i njezin najbrojniji narod unište. Prof. dr Omer Ibrahimagić će bez ustručavanja iznijeti podatak da je uništenje Bosne i Hercegovine i Bošnjaka međusobno suglasno isplanirano od strane Srbije, Crne Gore i Hrvatske s jedne, i Velike Britanije, Francuske i Rusije, s druge strane... Za opstanak Zemlje i Naroda, pla-

ćena je visoka cijena čak i pretrpljenim genocidom, a rezultati za agresora su porazni u vrlo umnoženoj slici i njezinim odrazima. I to na nesagledivo dugo vrijeme.

Poslije nadahnutog i uistinu razložnog *Predgovora* prof. dr Asima Mujkića, autor – prof. dr Omer Ibrahimagić, obraća nam se obimnom *Prolegomenom* na cca 200 strana svoje knjige, tj. izborom tekstova i dokumenata drugih autora, kako bi potvrdio milenijsku opstojnost bosanskohercegovačke države prije nego što je 1992. godine, čistom zlobom i pukim nacionalističkim, šovinističkim i fašističkim voluntarizmom sve to uznastojano da se dovede u pitanje. Vrijedno je nastojanja i prostora da se i ovdje pobroje historijske činjenice kojima *Prolegomena* neporecivo brani milenijsku kulturnocivilizacijsku opstojnost i suživot Bosne i Hercegovine.

Dakle, kao prethodne napomene, prof. dr Omer Ibrahimagić iznosi: da je *Bosna* ime Tračkog plemena *Basanisa*: *Da je riječ o najstarijem političkom organiziranju na tlu Bosne i Hercegovine; Da je Bosna od svoga nastanka bila multikonfesionalna politička zajednica; da je Povelja Bana Kulina napisana 1189. godine; o Mateju Ninoslavu s početkom 1234. godine; o Stjepanu Ostoji – od 06. januara, 1404. godine; o Episkopu iz Janjića – 07. januara, 1404. godine; o Stjepanu Tomašu, od 22. augusta, 1446. godine; o Stjepanu Tomaševiću od 07. januara, 1456. godine; o Stjepanu Tomaševiću od 1461. godine; o Nepoznatom Bošnjakinu u XV i XVI stoljeću; o Milama – krunidbenom stolnom mjestu Bosne; o Crkvi Bosanskoj; o Uzrocima propasti srednjovjekovne Bosne; o Ahdnami Sultana Mehmeda Fatih 1463. godine bosanskim Franjevcima; o Prvom osmanlijskom popisu stanovništva Bosne;*

o Rječniku u stihu na bosanskom jeziku; o Pokretu za autonomiju Bosne /1831. – 1832./; o Bošnjacima triju vjera; o tome, Kako su Bošnjaci pravoslavci postali Srbi, a Bošnjaci katolici Hrvati; o Ustavnom zakonu Vilajeta Bosanskog – 1864. godine; o Berlin-skom kongresu 1878. godine; o Zemaljskom Ustavu /Štatutu/ za Bosnu i Hercegovinu – 1910. godine; o Ustavu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca; o Proklamaciji Kralja Aleksandra; o Zakonu o nazivu i podjeli Kraljevine na upravna područja; o Neustavnom prekrajanju granica Bosne i tome kako je Bosni oduzeta Sutorina; o Stavu KPJ prema Bosni i Hercegovini; o Sporazumu Cvetković – Maček; o Raspuštanju Narodne Skupštine; o Uredbi o Banovini Hrvatskoj; o Muslimanima koji su protiv podjele, a za uspostavljanje Bosne i Hercegovine kao zasebne zajednice; o Nacrtu Uredbe o organizaciji Srpske zemlje 1940. godine; o Proglašavanju NDH, 10. aprila 1941. godine – i Proklamaciji Slavka Kvaternika; o Izjavi Vladka Mačeka prilikom proglašenja Nezavisne Države Hrvatske; o Deklaraciji Vlade narodnog spasa; o Instrukciji Draže Mihailovića majoru Đorđu Lašiću i kapetanu Pavlu Đurišiću; o Pismu Stevana Moljevića Dragiši Vasiću o granicama i društvenom uređenju Posleratne Velike Srbije; o Muslimanskoj rezoluciji protiv ustaških i četničkih zločina; o Memorandumu Muslimana sreza Čajničkog povodom masovnih ubojstava nad njima u doba četnika – njegovoj ekselenciji Đovaniju Espozitu; o Proglasu Prvog zasjedanja AVNOJ-a narodima Jugoslavije; o Zaključcima konferencije Četničke omladine Crne Gore, Boke Kotorske i Sandžaka o posleratnom državnom i društvenom uređenju Jugoslavije; o Kapetanu I klase Milošu M. Jovanoviću, komandantu

Ozrenskog korpusa bratu Golubu Mitroviću, komandantu Zeničkog vojno četničkog odreda; o Rezoluciji Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine; o Odluci Drugog zasjedanja antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije; o Prijedlogu Odluke o konstituisanju Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine u najviše zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo Narodne Republike Bosne i Hercegovine; o Deklaraciji Drugog zasjedanja ZAVNOBIH-a; Bosna Bosancima i nikako drugačije; o Ustavu Federativne Narodne Republike Jugoslavije; o Zakonu o imenu Narodne Republike Bosne i Hercegovine; o Ustavu Narodne Republike Bosne i Hercegovine; Ustav SFRJ; o Ustavu Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine; o Amandmanu LX na Ustav SR BiH; o Amandmanu LXX na Ustav SR BiH; o Secesiji centra /Srbije/ pod izgovorom očuvanja Jugoslavije; o Deklaraciji Europske zajednice o Jugoslaviji; o Memorandumu i Platformi Bosne i Hercegovine; o SFRJ u procesu raspadanja; o Deklaraciji o Smjernicama za priznavanje novih država u Istočnoj Europi i Sovjetskom savezu; o Deklaraciji o Jugoslaviji; Odluka o priznavanju državnosti; Izvještaj Arbitražne komisije konferenciji o Jugoslaviji; o Sažetku Mišljenja Arbitražne komisije o Jugoslaviji; o Referendumu o nezavisnosti i suverenosti BiH; Uredba o izmjeni naziva države; Uredba o neposrednoj ratnoj opasnosti; Odluka o strateškim ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 12. maja, 1992. godine; Odluka o ratnom stanju; Obavještenje Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o srpsko-crnogorskoj agresiji na Bosnu i Hercegovinu; Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o poni-

štavanju akata HZ Herceg Bosne, Republike Srpskog naroda u BiH, AP Zapadna Bosna i HR Herceg Bosna; Ustav Srpske Republike Bosne i Hercegovine; Deklaracija Bošnjačkog Sabora; Ustavni Zakon; Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini; Ustav Bosne i Hercegovine /Aneks 4,;/ Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o konstitutivnosti; Presuda Međunarodnog suda pravde o genocidu; Bosna nam je jedina nada!

1992.

U nastavku, knjiga donosi tekstove iz 1992. godine: *Bosna je unikum Europe i Bosansko ustavno pitanje*.

Prvi tekst, prof. Ibrahimagić pisao je 11. 08. 1992. s naslovom: *Bosna, Švajcarska i Belgija – sličnosti i razlike* i upućen je predsjedniku Aliji Izetbegoviću, kako bi mu poslužio kao podsjetnik za pregovore u Londonu i Ženevi. U ovoj prilici, izmijenjen naslov teksta sugerira historijske razlike Bosne i Hercegovine u odnosu na druge dvije zemlje, koje BiH treba sačuvati i ubuduće. Tako se, eventualno uvođenje *nacionalnih kantona u Bosni i Hercegovini* – ne prikazuje kao kohezioni faktor zemlje, već kao činitelj razdvajanja. Švicarska federacija je ugovor različitih etnikuma radi kvalitetnijeg ostvarivanja zajedničkog interesa. Organizacija etničkih kantona u BiH pokazala bi se kao faktor konačnog rascjepa i razdora milenijski opstojne multietničke zajednice. To dovoljno rječito govori kako je *švajcarski model*, ustvari, neprimjeren za državnu organizaciju BiH. Između ostaloga, bosanski narodi su nakon 529 godina, upravo doživjeli ispravljanje historijske nepravde na taj način, što je nji-

hova država ponovo dobila međunarodno-pravni legitimitet – međunarodnopravnim priznanjem i uključivanjem u ravnopravnu zajednicu država, prijemom u Organizaciju ujedinjenih nacija.

Upoređivanjem sa belgijskom ustavnom monarhijom, kod koje vidimo primjeren parlamentarni i demokratski politički sistem, zasnovan na jeziku – jer se u zemlji govore dva različita jezika, možemo promišljati i kako je taj belgijski model *jezičnih grupa u parlamentu* – podesniji za prenošenje u ustavno uređenje Bosne i Hercegovine. Utoliko prije, što u Belgiji postoje tri kulturne zajednice zasnovane na razlikama u jeziku, a u Bosni i Hercegovini postoje tri kulturne zajednice zasnovane na etničkoj osnovi.

Prema mišljenju prof. Ibrahimagića, *Bosansko ustavno pitanje* nije moglo biti rješavano dok je trajao rat. Nikakva *revizija ustava* ne dolazi u obzir prije nego što se uspostavi mir. Na drugi način, bila bi stvorena i otvorena brojna pitanja, mnoge neuralgične tačke za život u predstojećem miru, kao pitanja koja su za neku od tri strane uvijek iritirajuća do neprihvatljivosti. Uostalom, međunarodno komparativno ustavno pravo ne poznaje takvu praksu i nema niti jedan pozitivan primjer revizije ustava dok je integritet zemlje ugrožen ratom. Dakle, promjenama ustava mora prethoditi mir i političko rješenje krize koja je uzrokom rata.

1993.

Cjelina koja u knjizi donosi tekstove iz 1993. godine, sadrži: *Enciklopedijom protiv mržnje, Ustavna pitanja jezika, Nema dileme: narod ili država i Protiv etničke*

podjele Bosne i Hercegovine. /Ko zna kada će svanuti dan u kojem će ljudi shvatiti, kakvi i koliki su bili ljudi koji su se borili i bili borci protiv etničkih i drugih podjela u Bosni i Hercegovini, tj. u kojoj mjeri su to borci za ideju o Jednoci Božjeg Postojanja?!!/

Prof. dr Omer Ibrahimagić sugerira svenaučno izučavanje zle bosanskohercegovačke stvarnosti kao zadovoljavanje stvarne potrebe da se realnosti pogleda u oči i da se zlu stane nogom za vrat. U tom smjeru, razgovijetno vidi potrebu da se osnuje i organizira rad *Enciklopedijskog zavoda*, jer je od posebnog značaja upoznavanje sa historijskom prošlošću ove zemlje, na bazi stvarnih događanja i činjenica. Dakle u prvom planu izučavanja bila bi *Enciklopedija ubijanja Bosne*. Svjedočenje *Enciklopedijskog zavoda* moralo bi biti stameno i neporecivo u svim pojedinostima. Tada bi se sve i svima samo kazalo. Dakako, riječ je o tome da je to neophodno.

Kao jedno od prvorazrednih pitanja, prema mišljenju prof. dr Omera Ibrahimagića, jeste *Ustavno pitanje jezika*, zbog čega bi i trebalo novim Ustavom nominirati sva tri jezika: bosanski, hrvatski i srpski, kao i oba pisma, jer se u sferi jezika i pisma ljudima ne mogu nametati nominacije, /ljudi se u svom osjećanju i odnosu prema jeziku i pismu moraju uvažavati, inače imaju osjećaj tiraniziranja/.

Tradicionalna teorija države i prva postojanje jedne države određuje se s tri elementa: teritorija, narod, vlast. – reći će dr Ibrahimagić, zbog čega i *Nema dileme: narod ili država*. Dr Ibrahimagić je nedvosmisleno i izričito *protiv etničke podjele Bosne* – jer je sprječavanje podjele *sine qua non* opstanka bosanske države, koja je i

nastala i opstala u odnosu i suživotu nacija, vjera i kulturnih različitosti, tolerancije kao osnovnog odnosa između različitosti.

1994.

Iz 1994. godine, prof. Dr. Omer Ibrahimagić odabrao je pet tekstova: *Bošnjaci su evropski politički narod, Politička budućnost Bosne, Bošnjaci ne smiju biti teroristi, Politički sistem Bosne i Hercegovine između poželjnog i mogućeg, Bošnjački sabor*.

Dakle, u ovoj cjelini, dr Ibrahimagić razmatra najaktualnija i najakutnija pitanja bosanskohercegovačke borbe za opstanak. U prvom tekstu afirmira, rado i često odricanu političnost Bošnjaka kao evropskog naroda, tvrdeći i naučno zasnovano dokazujući upravo suprotno, uvjeren da će to potvrditi i *Politička budućnost Bosne*.

Pišući o tome, kako *Bošnjaci ne smiju biti teroristi*, dr. Ibrahimagić pokazuje zavidnu dalekovidost za buduću i opću društveni razvoj. Prihvatajući da je terorizam kao sredstvo svoga dokazivanja ili borbe za postizanje *nekih ciljeva* suprotan ciljevima i interesima – Bošnjaci bi postali upravo ona kategorija koja samu sebe isključuje iz međunarodnog života i odnosa koji omogućavaju normalno komuniciranje i suživot u zemlji koja ih je odgojila i međunarodnoj zajednici koja teži upravo takvom modelu.

U ovom odjeljku je i *Referat*, koji je dr Ibrahimagić napisao 1994. godine za *održavanje naučnog simpozijuma o budućnosti Bosne i Hercegovine*. Tekst je vrhunaravno relevantan za prilike u kojima je pisan ali i inače. Dr Ibrahimagić je još jedanput izričito protiv etničke podjele u Bosni i Hercegovini, apsolutno svjestan kako je etnička

podjela samo uvod u teritorijalni raspad zemlje, ali i uništenje očite kulturnocivilizacijske blagodeti ostvarene milenijskim suživotom i tolerancijom različitosti u Bosni i Hercegovini. Ibrahimagićevi osvrtni na aktuelne pregovore i učešće međunarodne zajednice su vispreni, znalački, povijesno i suvremeno intelektualno neporecivi.

1995.

Ovaj odjeljak knjige sadržava izbor od 111/ jedanaest tekstova: Nužnost promjene filozofije Bošnjaka o svojoj odbrani, *Svi-jest o sebi i svojoj domovini*, *Bošnjaci u Sandžaku*, *Državno uređenje Republike Bosne i Hercegovine na federalnim osnovama*, *Srbija je razbila Jugoslaviju*, *Genocid u Srebrenici – tri poruke Srebrenice*, *Državni suverenitet i entiteti*, *Dvije konstante Bosne*, *Husein Čišić, Srbi i Hrvati u Bosni na historijskom raskršću*, *Pobjeda Bosne*.

U ovom odjeljku dr. Ibrahimagić se predstavlja kao neutralni i stoga, nije pretjerano reći, vrhunski znalac i najintimnijih težnji i interesa naroda u Bosni i Hercegovini. Bosna i Hercegovina je međunarodno-pravno priznata i to je kruna njezine milenijske opstojnosti. To mora utjecati i na promjenu filozofije Bošnjaka o svojoj odbrani, jer koliko god brane sebe /u uvjetima kad je i glavni grad varvarski opsjednut i razaran od agresora već tri godine/ oni, tj. Bošnjaci u jednakoj mjeri brane i druga dva naroda sa svim njihovim odlikama i posebnostima – jer samo svi zajedno Bosnu i Hercegovinu čine. *Svi-jest o sebi i domovini*, samo je produženo razmišljanje o istoj temi.

Govoreći o otvorenim pitanjima međunarodno-pravno nepriznate tzv. Jugoslavije, odnosno Srbije i Crne Gore, kao i Vojvodine i Kosova, prof. Ibrahimagić govori i o Sandžaku u sastavu Srbije i Crne Gore.

O Državnom uređenju Republike Bosne i Hercegovine na federalnim osnovama, prof. Ibrahimagić polazi od pretpostavke o suglasnosti sva tri naroda – Bošnjaka, Hrvata i Srba i njihovoj jednakopravnosti u Bosni i Hercegovini kao njihovoj zajedničkoj domovini. Autor smatra, kako suglasnost treba promovirati na nacionalnim saborima koji bi odredili i predstavnike za potpisivanje *Povelje o suglasnosti Bošnjaka, Srba, Hrvata o političkim principima zajedničkog života u Bosni i Hercegovini*. Ova *Povelja* treba da bude preambula novom Ustavu Bosne i Hercegovine.

U nastavku ovoga poglavlja, prof. Ibrahimagić će i eksplicite ustvrditi: *Srbija je razbila Jugoslaviju* i razjasniti, kako cilj Miloševićevih pohoda na Bosnu i Hercegovinu ni u kom slučaju nije bila njegova *briga za mir* kako je volio isticati, već namjera da Bosnu i Hercegovinu definitivno uništi zajedno sa njezinim najbrojnijim narodom – Bošnjacima. Milošević je uživao u tzv. *stanju ni rata ni mira*, jer Srbija formalno i nije bila u ratu!

Prof. Ibrahimagić je jednako kategoričan, kad je riječ o *Genocidu u Srebrenici* i *tri poruke* koje taj događaj emitira u život, prostor i povijest. *Prva poruka* je, da je međunarodna zajednica u pitanjima Srebrenice na mikro i makro planu imala krajnje licemjeran diplomatski stav, iskrivljivala je činjenice u vijestima sa terena, bila je na strani velikosrpske i velikohrvatske političke opcije i sasvim zanemarivala ljudska stradanja i gubitke. *Druga*

poruka odnosi se na nepouzdanost Ujedinjenih naroda i njihovih *pet moćnika* u odnosu prema svijetu. Bosna i Hercegovina je sjajan primjer turbulencija koje proizvode svojim odnosom. *Treća poruka* je da svi moramo postati neuporedivo podozri-viji i svjesniji opasnosti koje prijete Bosni i Hercegovini i bošnjačkom narodu, jer je u svemu bilo isuviše planova i dogovora da Bosna i Hercegovina nestane.

U tekstu *Državni suverenitet i entiteti*, dr Ibrahimagić pojašnjava *suverenitet Bosne i Hercegovine* u uvjetima kada se ona sastoji od dva entiteta, *Federacije BiH*, utvrđene Vašingtonskim sporazumima i *Republike srpske /RS/*, o pravu entiteta da uspostave paralelne specijalne odnose sa susjednim državama i održavaju opšte izbore pod pokroviteljstvom međunarodne zajednice, poštujući međunarodne standarde.

U nastavku, dr. Ibrahimagić ispisuje lijep, povijesno-pravni i politički esej o sjajnoj ličnosti visokih etičkih vrijednosti – Huseinu Husagi Čišiću, Mostarcu koji je bio i gradonačelnikom Mostara 1935. – 1939. godine, a potom i angažiran *narodni poslanik* u prvoj *Skupštini FNRJ* – poslije Drugog svjetskog rata. Britak i istinoljubiv čovjek bez dlake na jeziku. Sigurnog osjećanja i oštre misli.

Tu je i tekst u kojem će dr. Omer Ibrahimagić utvrditi kako su bosanski Srbi i bosanski Hrvati na historijskoj raskrsnici svoga političkog i državno-pravnog opredjeljenja -gdje će ostvarivati svoje državno pravo, u Srbiji i Hrvatskoj i time postati u Bosni i Hercegovini nacionalna manjina ili pak, u Bosni i Hercegovini kao jednakopravni narodi zajedno sa Bošnjacima. Nema naroda u svijetu koji svoje državno pravo ostvaruje u dvije države.

Posljednji tekst u ovom odjeljku naslovljen je *Pobjeda Bosne*. Ustvari, dr. Ibrahimagić drži, kako se u minulom četverogodišnjem ratu Bosna i Hercegovina izborila protiv svojih ogorčenih i višedesetljetnih protivnika koji su svim raspoloživim sredstvima i snagama utjecali na njezinu sudbinu i bili protiv nje i u oružanom ratu. Osim svih pobjeda, Bosna i Hercegovina je dosegla drugačiji status u nivou institucionalnog i medijskog javnog mišljenja u svijetu koje afirmira ideju Bosne i Hercegovine i predstavlja stvaran prilog njezinoj opstojnosti. /S čim se, bez daljnjeg, sa dr. Ibrahimagićem možemo složiti/.

1996.

U ovom odjeljku, dr Ibrahimagić donosi tekstove: *Bosanski mir, Povratak izbjeglih i raseljenih Bosanaca, Reintegracija Bosne, Multietnička bosanska lista, Hasan Kafija Pruščak, Bosansko društvo, Supremacija države nada entitetima*.

Kao čitatelji i suvremenici, dužni smo uočiti kako prof. Ibrahimagić ne propušta, odnosno kako uspješno obuhvata svaki značajniji trenutak života i zbivanja u Bosni i Hercegovini i Bosne i Hercegovine kao državnopravnog /dakle, uspostavljenog *organizma*/ i državotvornog /dakle kao pravno i politički generirajućeg mehanizma koji porađa život i nove oblike/. Riječ je o procesima istinskog i osebnog vitaliteta koji čine aktuelni trenutak društvenog života u Bosni i Hercegovini i projiciraju budućnost. Taj obuhvat ostvaren je promišljeno i domišljato u njegovim najznačajnijim elementima u sasvim odmjerenosti i potrebnoj dorečenosti /mada, ne

umijemo cijeniti skromnost ni kao vrlinu, ni kao usputnu osobinu/.

Prof. dr Omer Ibrahimagić nije samo čovjek sa naučnim zvanjem i reputacijom, on je iskusan istraživač, ugledan teoretičar, osobito kad je riječ o ustavnom pravu i političkom sistemu. Njegovoj pronicljivoj misli ne mogu promaknuti događaji od značaja za bosanskohercegovački život. On ih postavlja na odgovarajuće mjesto u njihovoj punoj smisljenoj vezi sa životom. Zato drži značajnim ono što je uistinu važno, bez čega se ne mogu zanoviti ratom pokidane veze i uspostaviti odnosi. Tako i uočavamo autorovu zdravu dobronamjernost, dobrohotnost spram cjeline bosanskog društva, istinsko razumijevanje, ali i njegovu jasnu, britku kritičku misao spram prisustva i sudjelovanja međunarodne zajednice, *koja je tu uglavnom da u masi verificira volju pet stalnih članova Savjeta sigurnosti Organizacije ujedinjenih naroda. Zato je i zaključeni sporazum o Reintegraciji Bosne, uglavnom ostao nedorečen i u sebi protivurječan, kako bi se na terenu mogao različito tumačiti od strane njegovih raznih implementatora.* Možda i ne znamo teoretičara koji bi se odlučio izreći ovakvu kritičku misao spram međunarodne zajednice. No, prof. Ibrahimagić je svjestan svojih argumenata i njihove vitalne težine, njihove neporecive vrijednosti i istinitosti! U njegovom radu vitalitet je vodilja, istina kriterijum neporecive vrijednosti života.

Prof. dr Omer Ibrahimagić konzistentno kritički istrajava na ponuđenim rješenjima, protiv ustupaka Miloševiću i Tuđmanu, na zaustavljanju rata koji su producirali, na privođenju zločinaca pravdi, na multietničkoj *bosanskoj listi*, na

istini kao vrhunaravnom i neprijepornom zahtjevu, etc.

Profesorov progovor dobija svoje težište u tekstu *Hasan Kafija Pruščak* u trenutku kada se navršava /400/ godina otkako je Pruščak objavio svoje *Temelje mudrosti o uređenju svijeta* – knjigu koja svjedoči o blistavoj političko-filozofskoj misli koja je živa u Bosni i Hercegovini, dok svijet *muljatorski* pravi svoje skaredne kalkulacije i kompromise o Bosni i Hercegovini, koje ne bi bilo uljudno ponuditi ni nekom urođeničkom plemenu. Zašto? Pa zato jer je Bosna i Hercegovina jedno uistinu zdravo društvo koje se ostvarilo *u sebi*, ali i u susjednim državama u okruženju, na prirodan i rafiniran način.

Šta taj svijet misli i misli li uopće?! Šta je njegov cilj ako već nije opća dobrobit?! To da ima moć, nesumnjivo jest, ali priču o svojim dobrim namjerama taj *nesuvisli* svijet sam dovodi u pitanje..., i, što jest: blamira se na najjeftiniji i najbanalniji način u trenutku kad *Bosansko društvo* uistinu, zna o sebi puno, pa i sve /ako ćemo biti realni/, svakako mnogo više od *te* međunarodne zajednice koja je ustvari: bulumenta, zbrda-zdola okupljena radi osobnih interesa.

Autor kristalno jasno postavlja zahtjev za *Supremaciju Države nad entitetima*, jer, *dužnosnici imenovani na položaje u institucijama Bosne i Hercegovine, /uvijek/ predstavljaju narode Bosne i Hercegovine*, a ne entitete. Imamo snažan osjećaj, kako bi samo ovakav zahtjev mogao razriješiti sve naše probleme. Upravo, takav zahtjev ostaje neostvarenim, a nagomilani problemi i pitanja ostaju neriješenim /jer je to kukavan interes međunarodne zajednice, koja brine o svojim pogreškama/.

1997.

Ovaj odjeljak obuhvata tekstove naslovljene kao: *Bosanski grunt, Bosna – historijsko ime države, Jednaka pravna zaštita svih Bosanaca, Bosanski entiteti i susjedne države, Državni zakon o lokalnoj samoupravi*.

Prof. Ibrahimagić se otvoreno i očigledno i dobronamjerno podruguje izjavi američkog ministra inostranih poslova – Henrija Kisindžera koju je dao zagrebačkom *Globusu*, *kako SAD nemaju specifičan interes da ujedinjuju Bosnu i Hercegovinu*, etc. Ovakva izjava visokog funkcionera SAD, svakako, ponajviše govori o njegovoj nepromišljenosti! U SAD imaju milione Iraca /neka sami prebroje/, *šta će ako svi Irci budu htjeli u jednu državu?!*

Prema onome što misli njihov ministar inostranih poslova Henri Kisindžer, mogu raditi što žele. A šta će raditi drugi, gledat ćemo, mada nismo *tražili!*

Svako ima svoj grunt, ali i Država Bosna i Hercegovina svoj, za svoje milenijsko postojanje stariji od drugih, jer, u djelu bizantskog cara Konstantina Porfirogeneta koje je nastalo polovinom X stoljeća, *De administrando imperio* postoji i *Zemlja Bosna* koja pod tim imenom opstaje do 1463. godine, kada u Bosnu dolaze *Osmanlije*.

Autor se svesrdno zalaže za jednaku pravnu zaštitu svih Bosanaca, a zahtijeva da se Ured Visokog predstavnika u Sarajevu za to založi kao za realizaciju bitnog dijela *Mirovnog sporazuma* koji je dogovoren i potpisan, te ima snagu ustavnog akta. Profesor inzistira na tome da entiteti u odnosima sa susjednim državama moraju

ostati u nivou koji je utvrđen *Mirovnim sporazumom* i nikako ne smiju zadirati u nadležnosti države Bosne i Hercegovine.

Državni zakon o lokalnoj samoupravi sačinjen je na bazi europske *Povelje o lokalnoj samoupravi* koja je potpisana u Strazburu 15. oktobra 1985. godine. *Povelju* je svojom uredbom ratificirala Vlada Republike Bosne i Hercegovine, 1994. godine.

1998.

U ovom dijelu i za 1998. godinu knjiga donosi tekstove: *Vestendorpove zablude, Način na koji se biraju Dom naroda i članovi Predsjedništva je suprotan međunarodnom pravu, Koalicija umjesto partnerstva političkih stranaka, Ustavni položaj naroda u Bosni i Hercegovini, Historija naroda ili države Bosne i Hercegovine*.

Govoreći o jednoetničkim strankama u Bosni i Hercegovini Karlos Vestendorp je ustvrdio kako je to osnovni problem u međusobnom komuniciranju, jer stranke međusobno nemaju povjerenja:

Ovdje su Hrvati protiv Bošnjaka, Bošnjaci protiv Srba. I to je ono što ne valja. Tu se nešto mora mijenjati. Navedenoj ocjeni treba dodati ono što nedostaje: Da su Srbi protiv i Hrvata i Bošnjaka, kako bi se zatvorio krug Vestendorpovih zabluda, reći će dr. Ibrahimagić.

Ovaj oštroumni čovjek i stvarni znalac, još 1998. godine je pisao: *Način na koji se biraju Dom naroda i članovi Predsjedništva je suprotan međunarodnom pravu. I što je objavljeno u Dnevnom avazu, 11. 04. 1998. godine. Mi smo čekali duže od deset godina presudu Suda iz Strazbura, popularnu kao Sejdić i Finci, da bismo shvatili istu stvar.*

■ GM TUZLA - MENSUR POROVIĆ SARAJEVO

Inače, nikako ne bi trebalo previdjeti kako politički interes da djeluju na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, pokazuju samo stranke koje su formirane na tlu Federacije BiH. Dakako, ta okolnost sugerira snažne tendencije drugih stranaka ka teritorijalnoj podjeli zemlje. Dakle, mada su njihovi predstavnici potpisali *Mirovni sporazum*, oni ne napuštaju svoju prvotnu ideju, svoju stvarnu zamisao! Prema procjeni autora, nakon izvjesnog vremena ljudi će početi da se slobodnije politički svrstavaju i organiziraju, primjerno svojim osjećanjima i potrebama i stvari dovode u stvaran poredak.

U okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini, koji je paraфирan u Dejtonu, a potpisan u Parizu 14. decembra 1995.

godine, u *Aneksu 4.* sadržan je *Ustav Bosne i Hercegovine*. Pojam *Bosna i Hercegovina* upotrijebljen je u značenju novog imena države, kao jedinstvenog državnog prostora za sva tri naroda i za sve njezine građane, kao i pripadnike drugih naroda koji u njoj žive. Pri tome treba imati u vidu da entiteti jesu *izraz političke volje bosansko-hercegovačkih naroda*, tj. *dva entiteta formirana su voljom sva tri naroda u Bosni i Hercegovini*, tj. *voljom njihovih predstavnika*, čime su oni i svedeni na Bosnu i Hercegovinu i niti jedan od njih nema odlike države, jer su sva tri naroda konstitutivni na prostoru cijele Bosne i Hercegovine i u oba entiteta.

Svakako, posebnu pažnju zavrijeđuju autorove opaske i razmišljanja o *Historiji*

naroda ili države Bosne i Hercegovine, komparirane s poznatim primjerima u svijetu.

1999.

Ovaj odjeljak donosi tri vrlo zanimljiva teksta: *Zločin HVO u Vrbanji*, *Draško Vuleta – pro memoria* i *Politika secesije bosanskih Srba*. Profesor Ibrahimagić nadahnuto i znalački piše o tri sasvim različita pitanja.

Njegov stav je kao i uvijek sasvim nedvosmislen i jasan. Njegovo znanje stvarno, mišljenje stručno, a životno iskustvo dovodi ga u prostor preciznih mjera ljudskih postupaka i odnosa, ljudskih života i njihove etike.

U ovom odjeljku posebnu pažnju zavrjeđuje tekst *Politika secesije bosanskih Srba*. Uvodeći riječ *secesija* u sintagmu s riječju *politika*, prof. dr. Omer Ibrahimagić nas kao čitatelje obavještava, kako je riječ o brižljivo koncipiranom, sistemski osmišljenom, brižljivo organiziranom i vođenom poslu izdvajanja – ako ne cijele, a ono svakako većeg dijela međunarodno priznate države Bosne i Hercegovine – radi pridruživanja Srbiji kao velikodržavnoj zamisli srpskih fašista.

Doduše, u cijeli posao *secesije*, Srbi su ušli poprilično prije međunarodnog priznavanja Bosne i Hercegovine. Nakon obavljenih predradnji, *Skupštinu srpskog naroda u Bosni i Hercegovini*, održali su 24. oktobra 1991. godine poslanici Kluba Srpske demokratske stranke i Kluba Srpskog pokreta obnove u *Skupštini Bosne i Hercegovine*. Stvar se dalje razvijala prema jednostrano osmišljenom i rigidnom proizvoljnom programu, o čemu autor iznosi sve pojedinosti.

2000.

Iz 2000. godine, autor izdvaja tri teksta: *Bosna i Hercegovina je prosta decentralizirana država*, *Ustavno-pravni i politički aspekti secesije*, *Bosna je zajedničko dobro svih Bosanaca*.

Što se tiče oblika vladavine, da li je BiH republika ili monarhija, to u svome nazivu nemaju ni Švicarska, ni SAD, ni Ruska Federacija, pa niko ne smatra da su samim tim to defektne države. Kao što znamo SAD i Švicarska, danas spadaju u sam vrh demokratski izgrađenih država u svijetu... Čemu onda prigovori, kada to suštinski nije i ne može biti prepreka za izgradnju dobrog života? Nema nikakve Ustavne smetnje da se Bosna i Hercegovina smatra decentraliziranom državom sa dva multietnička entiteta...

Ako je sačuvana sva arhiva u Ženevi, a izgleda da nije, utvrdit će se izravna odgovornost gospode Owena i Stoltenberga o otpadničtvu Abdića, nepouzdanog bihaćkog trgovca, kojega se mislilo iskoristiti da se izvrši pritisak na gospodina Izetbegovića u trenutku plana, triju entiteta, krajem ljeta 1993. godine. – reče Jean Cot. Ovo interesantno poglavlje, izuzetno dobro i najavljuje i tumači upravo preuzeti citat.

Zemlja Bosna teritorijalno je nedjeljiva po vjerama i nacijama otkako se zna za nju i na svakom svome pedlju jednako je bosanska – i za Bošnjake i za bosanske Srbe i za bosanske Hrvate. To se modernim jezikom kaže – da je ona jednako domovina za sve konstitucionalne, dakle, ustavne /a ne kao što se govori i piše: konstitutivne/ narode u njoj: Bošnjake, bosanske Srbe i bosanske Hrvate – jednako kao i za sve građane BiH i

druge narode koji žive u njoj. To je oduvijek i za navijek aksiom Bosne. Zato je Bosna i Hercegovina zajedničko dobro svih Bosanaca i Hercegovaca.

2001.

Iz 2001. godine, autor je odabrao tekstove: *Ustavni koncept odbrane i odbrambene politike, Obilježavanje narodnog i državnog identiteta Bosne i Hercegovine, Stanje provedbe i perspektiva promjene Ustava u Bosni i Hercegovini, Paralelizam bošnjačke i hrvatske komponente u funkcioniranju institucija Federacije.*

Prof. dr. Omer Ibrahimagić strogo vodi računa da u njegovim tekstovima ne ostane niti jedno, pa ni hipotetičko pitanje o Bosni i Hercegovini bez odgovora. Između sva tri, ali ni između dva naroda. U njegovoj recepciji postoji odgovor za sve, odgovor koji ima realan sadržaj i koji smiruje sve, pa i potencijalne tenzije.

Tako i vrlo interesantan tekst o *Ustavnom konceptu odbrane i odbrambene politike Bosne i Hercegovine*. Uistinu interesantno. Posebno ako znamo da svaki koncept o odbrani Bosne i Hercegovine mora proizlaziti iz Ustava Bosne i Hercegovine, a ne političkih nagvaždanja i nagađanja u šta smo pretvorili svoju stvarnost, jednako sadašnjost i perspektivu.

Obilježavanje narodnog i državnog identiteta Bosne i Hercegovine – čuvanje teritorijalno političkog kontinuiteta, što se uobičajeno prakticira nazivima ulica, škola, ustanova, kulturnih i sportskih manifestacija i zavoda, provedeno je vrlo proizvoljno i nedosljedno... Morao bi se naći politički model o suglasnosti sva tri naroda da to budu ili 29. 08. 1189. – dan kada je potpi-

sana Povelja Kulina bana, ili 25. 11. 1943. godine... Dakako, tu dolaze i dan grada – općine i drugi blagdani.

2002.

U ovom dijelu koji se odnosi na 2002. godinu, autor donosi dva teksta: *Državne institucije Bosne i Hercegovine u perspektivi, Desetogodišnjica međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine.*

Autor upozorava da je ustavno-pravni okvir bh institucija određen Ustavom Bosne i Hercegovine; da je socijalno-politički okvir bh institucija određen unutrašnjim društveno-ekonomskim i političkim položajem građana, etničkih zajednica i različitih socijalnih slojeva u korištenju prirodnih i ljudskih resursa za razvoj BiH i susjedsko i međunarodno okruženje, uključivanje BiH u europske i euroatlantske organizacije i međunarodna suradnja koji zahtijevaju adekvatnu institucionalnu strukturu u BiH.

Dakle, neophodno je imati Zakonodavnu vlast Parlamentarne skupštine, Izvršnu vlast Predsjedništva i Vijeća ministara, Sudsku vlast koja se vrši preko Doma za ljudska prava, Ustavnog i Državnog suda.

Etc.

2003.

Ovaj odjeljak obuhvata tekstove objavljivane 2003. godine: *Hiljadu godina Zemlje Bosne, Prijedlog za novu strukturu institucija i državnih organa, Nadležnost i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta, Bosanska srednjovjekovna država temelj je moderne bosanske državnosti i*

prava Bosanaca da se smatraju suverenim političkim narodom Bosne i Hercegovine, kako je govorio Alija.

Povodom obilježavanja *Dana nezavisnosti Bosne i Hercegovine*, dr. Ibrahimagić ističe da je 01. mart jedan od četiri najznačajnija datuma u hiljadugodišnjoj historiji *Zemlje Bosne*. Prvi takav datum je 949. godina u kojoj je bizantinski car i filozof Konstantin Porfirogenet objavio svoje znamenito djelo *De administrando imperio* – ili: *Upravljanje carstvom*, u kojem se prvi put u jednom pisanom historijskom izvoru spominje i navodi postojanje *Zemlje Bosne*.

Drugi datum jeste 20. august 1189. godine, dan u kojem je bosanski vladar ban Kulin potpisao povelju kojom se dubrovačkim trgovcima garantira sloboda kretanja i trgovanja u Bosni. Jedan broj historičara ovoj povelji daje značaj *rodnog lista Zemlje Bosne*.

Treći datum je 25. novembar 1943. ili *Prvo zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine*, na kojem je obnovljena državnost nakon 480 godina od njezinog gubljenja 1463. godine, kada su Osmanlije Bosnu stavile pod svoj državni suverenitet.

Četvrti datum se događa nakon 49 godina obnovljene državnosti u sastavu SFRJ u kojoj je Bosna dijelila svoj državni suverenitet sa saveznom državom, odlukom Evropske zajednice, 06. aprila 1992. godine, nakon 529 godina Bosni je vraćen njezin međunarodno-pravni status i politička nezavisnost u teritorijalnim granicama u kojima je bila u sastavu Jugoslavije...

Međutim, ne smijemo gubiti iz vida da je bosanska nezavisnost stvarno stečena i formalno potvrđena 01. marta

1992. godine, kada je na referendumu, na biračka mjesta izašlo 64,31% građana, od čega je njih 99,44% glasalo za SUVERENU I NEZAVISNU BOSNU I HERCEGOVINU, DRŽAVU RAVNOPRAVNIH GRAĐANA, NARODA BOSNE I HERCEGOVINE, BOŠNJAKA, SRBA, HRVATA I PRIPADNIKA DRUGIH NARODA KOJI U NJOJ ŽIVE.

Etc.

Prema prof. dr. Omeru Ibrahimagiću, Prijedlog za novu strukturu institucija i državnih organa, temeljen na ustavno-pravnoj i političkoj teoriji i praksi demokratskih zemalja, podrazumijeva *Ujedinjavanje mandata, Organiziranje Vlade umjesto Vijeća, organiziranje Decentralizirane države*. Itd.

Bosanska srednjovjekovna država je temelj moderne bosanske državnosti i prava Bosanaca da se smatraju suverenim političkim narodom Bosne i Hercegovine, kako je već naprijed spominjano od događaja do događaja i od datuma do datuma.

U odjeljku, *Kako je govorio Alija*, dr. Ibrahimagić brižljivo tumači Izetbegovićeve intervjuue koje je dao po izlasku iz zatvora u kojem je ležao na osnovu presude nakon insceniranog procesa. Riječ je o tri intervjuua koja je Izetbegović dao *Borbi* i *Preporodu*, a čije se poruke mogu svesti na *Islam – Alternativa moderne kulture* i *Slabi Muslimani – slaba Jugoslavija i obrnuto*.

2004.

Ovaj odjeljak donosi tekstove: *Tri temeljne vrijednosti Bosne i Hercegovine, Optimalna organizacija teritorije i vlasti Bosne i Hercegovine, Narodi Bosne i Herce-*

govine su porijeklom autohtoni, a Ustavom konstitutivni, Alija Izetbegović.

Tri su temeljne političke vrijednosti Bosne i Hercegovine jednake političke težine: Prva je – Država Bosna i Hercegovina, Druga je – Građani /državljeni/ kojima je ovladala svijest da je Bosna i Hercegovina njihova domovina, Treća – Bosansko društvo.

Pogled na historijsku retrospektivu Bosne i Hercegovine pokazuje da je ona od srednjovjekovne države do danas bila školski primjer decentralizirane države. U vrijeme bosanskih banova i kraljeva Bosna /kako je tada nazivana država/ bila je podijeljena na tzv. *Kraljevu zemlju* i tzv. *Zemlje oblasnih bosanskih plemića*.

Centralni dio Bosne od Vranduka do Vrhbosne /Sarajevo/ bio je Kraljev posjed sa sjedištem u Milama kod Visokog, a kasnije na Bobovcu. Ostali dijelovi bosanske zemlje pripadali su bosanskim velikašima: Soli /Sjeveroistočni dio Bosne/, Usora /Posavina/, Donji Kraji /dolina Vrbasa i Sane/, Zapadne strane ili Zvršje /Livanjsko područje/, Primorje, Humska zemlja /Hercegovina/, Gornje Podrinje i Polimlje.

Prema Zakonu iz 1949. godine, Bosna i Hercegovina je bila podijeljena na četiri oblasti:

Oblast banjalučka: Banja Luka, Bihać, Bosanska Dubica, Bosanska Gradiška, Bosansko Grahovo, Bosanska Krupa, Bosanski Novi, Bosanski Petrovac, Cazin, Drvar, Glamoč, Jajce, Ključ, Kotor Varoš, Mrkonjić Grad, Prijedor, Prnjavor, Sanski Most, Srbac, Velika Kladuša, Čelinac, Laktaši, Skender Vakuf, Šipovo – ukupno /24/.

Oblast mostarska: Bileća, Čapljina, Duvno, Gacko, Konjic, Livno, Ljubuški, Mostar, Nevesinje, Prozor, Stolac, Široki

Brijeg, Trebinje, Ljubinje, Neum, Posušje, Čitluk, Grude, Kupres, Jablanica /20/.

Oblast sarajevska: Bugojno, Foča, Fojnica, Goražde, Kalinovik, Rogatica, /Sarajevo – Centar, Stari Grad, Novo Sarajevo, Novi Grad, Vogošća, Ilidža, Trnovo, Ilijaš, Hadžići, Pale/, Sokolac, Travnik, Vareš, Visoko, Višegrad, Vlasenica, Zavidovići, Zenica, Žepče, Kakanj, Breza, Kiseljak, Busovača, Vitez, Novi Travnik, Donji Vakuf, Gornji Vakuf, Olovo, Čajniče, Rudo, Han Pijesak, Kreševo /29/.

Oblast tuzlanska: Bijeljina, Bosanski Brod, Bosanski Šamac, Brčko, Derventa, Doboj, Gračanica, Gradačac, Kladanj, Lopare, Maglaj, Modriča, Odžak, Srebrenica, Teslić, Tešanj, Tuzla, Zvornik, Bratunac, Kalesija, Banovići, Živinice, Lukavac, Srebrenik, Orašje, Šekovići, Ugljevik /27/.

Etc.

Narodi u BiH su porijeklom autohtoni, a Ustavom konstitutivni. Pojam konstitutivnosti naroda izmislili su Tuđman i Milošević. /Kaže prof. dr Omer Ibrahimagić/.

O Aliji Izetbegoviću i njegovom odnosu prema Bosni i Hercegovini, dovoljno govore njegove riječi: *Bosnom nikada niko nije uspio da vlada, uvijek mu se to samo činilo*. Drugo, a bitno o čudesnoj i stvarnoj zemlji Bosni, može se pročitati u tekstu prof. dr Omera Ibrahimagića u ovoj izvršnoj knjizi.

2005.

Iz 2005. godine dr. Ibrahimagić izdvađa tekstove: *Ustav je običan papir bez političke volje da bude primijenjen u praksi, Politički i pravni motivi uspostave zona odgovornosti Ujedinjenih naroda u Bosni i Hercegovini za vrijeme rata 1992. – 1995. godine, Da li*

je Dejtonski sporazum legalizirao genocid u BiH?, Državno-pravni i politički značaj odbrane Sarajeva, Identitet Bošnjaka ukorijenjen u zemlji Bosni, Hamdija Ćemerlić, Nacionalni paralelizam u državnoj upravi plodno tlo za kriminal.

Proizvoljnost u tumačenju i odsustvo svake volje za primjenu ustava u životu države uopće, čini ustav bezvrijednim papirom koji formalno postoji i ne igra nikakvu ulogu, posebno u državi kakva je Bosna i Hercegovina: prosta unija sastavljena od dva entiteta.

Kada bude pisana historija Organizacije Ujedinjenih naroda za period 1992. – 1995 godine bit će nezaobilazno dati ocjenu kako se ta organizacija odnosila prema ratu u Bosni i Hercegovini i koji su efekti, njezinih rezolucija koje je donosila da bi se riješila vojna i politička kriza izazvana agresijom Srbije i Crne Gore i Hrvatske na Bosnu i Hercegovinu i izvršenim genocidom nad Bošnjacima. – reći će prof. dr Omer Ibrahimagić, a kako slijedi u tekstu, to neće biti baš lijepa slika!

U okviru OUNove operacije mira, u Bosni i Hercegovini je bjesnio najsvirepiji rat koji ni u čemu nije zaostajao za holokaustom nad Jevrejima koji se dogodio u Drugom svjetskom ratu. Toliko su Ujedinjene nacije, Europska unija i NATO savez bili prisutni i involvirani u događaje u Bosni i Hercegovini, da bismo ih mirne duše mogli nazvati suučesnicima a tako apsolutno suodgovornim za sve što se dobro i zlo događalo u Bosni i Hercegovini – sasvim argumentirano reći će autor. *Dejtonski sporazum eskivirao* je pitanje genocida u Srebrenici, prebacujući ga na *Međunarodni sud pravde* u Hagu.

Državno i političko rukovodstvo Bosne i Hercegovine, sve vrijeme rata bilo je u Sarajevu i jednako kao i svi njegovi građani podnosilo teror opsade. Pitanje je s obzirom na agresorske ciljeve rata, da li bi se Sarajevo uspjelo odbraniti da je državno rukovodstvo izašlo iz Sarajeva na neku rezervnu lokaciju. Tvrdim da ne bi. Jer bi to utjecalo na moral branilaca. Stoga smatram za budućnost veoma važnim da se pred zgradom Predsjedništva Bosne i Hercegovine stavi spomen-obilježje s podatkom: koliko je granata palo na zgradu Predsjedništva kao ratni cilj agresora da se uništi i onesposobi centar iz kojeg se rukovodilo odbranom Bosne i Hercegovine i vodila živa diplomatska aktivnost i drugim važnim podacima iz prvih dana odbrane.

Naime, sa gubitkom Sarajeva kao centra, s obzirom na agresorske ciljeve rata, definitivno, bila bi izgubljena i Bosna i Hercegovina i svedena na paradržavnu tvorevinu kakvom je već držana – Adbdićeva Zapadna Bosna. Zato je važno da se nastavi istraživati *Opsada i odbrana Sarajeva*.

Veoma je važno, naročito za mlađe generacije, osnažiti im svijest o tome da je *identitet Bošnjaka ukorijenjen u zemlji Bosni*. Ne treba nikad više dopustiti da ta svijest oslabi kao što se to dogodilo u nedavnoj prošlosti. Posebnu ulogu u tome imaju bošnjačke institucije i odgojno-obrazovni proces u kome treba jasno reći da smo mi potomci srednjovjekovnih Bošnjana. /tj. da na ovaj prostor nismo došli sa Turcima/.

Prof. Hamdija Ćemerlić, jedan je od najistaknutijih bosanskih – bošnjačkih intelektualaca i pravnika u 20. stoljeću. Bio je i rektor Sarajevskog univerziteta /1969.

– 1973./, a trideset godina profesor ustavnog prava na Pravnom fakultetu – od njegovoga osnivanja, 1946. godine, dugo je bio profesor Fakulteta islamskih nauka. Bio je učesnik svih zasjedanja AVNOJ-a, povjeravani su mu najodgovorniji zadaci, obavio je ogromne istraživačke poslove. Itd.

Nacionalni paralelizam u državnoj upravi je plodno tlo za kriminal – ustvrdio je u svom tekstu prof. dr. Omer Ibrahimagić prije nego smo postali porazno svjesni te činjenice. U ovoj knjizi o tome donosi obiman pravno i politički zasnovan tekst, temeljen upravo na našem lošem iskustvu.

2006.

Iz 2006. godine, knjiga donosi tekstove: *Središnja organizacija teritorije i vlasti u Bosni i Hercegovini, Integracija Bosne i Hercegovine u Europsku uniju, Prijedlog za izradu nacionalnog programa Bošnjaka, Korijen i zablude konfesionalno-etničkog predstavljanja u Bosni i Hercegovini.*

Podjela Bosne i Hercegovine na dva entiteta, bila je cijena zaustavljanja rata i očuvanja suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodno-pravnog subjektiviteta države Bosne i Hercegovine, a koja je međunarodno pravno bila priznata već 06. aprila 1992. godine, poslije održanog referenduma na kome se 64% građana – birača Bosne i Hercegovine izjasnilo za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu.

U vrijeme međunarodnog priznavanja imala je dva nivoa vlasti: općinski i državni, s izuzetkom Sarajeva koje je imalo status grada kao zajednice od deset općina. Danas, važećim Ustavom Bosne i Hercegovine uvedena je podjela na teritorije i vlasti tako što

pored državne vlasti, entiteti čine središnji nivo vlasti. S tim što Republika Srpska u cijelosti vrši tu vlast, a u Federaciji je ta vlast podijeljena između Federacije i deset kantona. U Kantonu Sarajevo postoji dodatni nivo vlasti kojeg vrši Grad Sarajevo, kojeg čine četiri općine. Pored ova dva entiteta postoji i district Brčko.

/.../

Završetak procesa nastanka i formiranja nacionalnih država na zapadnom Balkanu u odnosu na zapadnu Europu, kasnio je najmanje za jedno stoljeće. Razlog tome su dugo prisustvo i vladavina Osmanskog i Austrijskog carstva, a poslije i Austro-Ugarske Monarhije, tako je i integracija Bosne i Hercegovine kasnila, jer je bila uvjetovana nizom ratova i promjena...

Polivalentan je značaj integracije u Europsku uniju i NATO savez. Ta integracija ima prije svega svoj sigurnosni aspekt, a potom politički, ekonomski i kulturni...

Prijedlog za izradu nacionalnog programa Bošnjaka kako ga vidi prof. dr. Omer Ibrahimagić, mora u svim elementima inzistirati na identitetu Bošnjaka i iz njega proizlaziti. Identitet Bošnjaka podrazumijeva zajedničke vrijednosti koje ga čine, a one su: *Kultura Bošnjaka, Bosanski jezik, Tolerancija, Demokracija, Kultura rada.* Pri izradi Programa, neophodno je utvrditi prioritete, koji su prema prof. dr. Omeru Ibrahimagiću slijedeći: *Nacionalni prioriteti, Životni resursi Bošnjaka, Podrška porodici Bošnjaka, Obrazovanje, nauka, kultura i Bošnjaci, Država – državljanstvo i Bošnjaci, Bosanstvo i Bošnjaci, Zajednička politička kultura, Strateški interesi Bošnjaka, Globalni poredak i Bošnjaci, Globalni terorizam i Bošnjaci, Državno uređenje i Bošnjaci, Bošnjaci Crne Gore, Kosova i*

Sandžaka su konstitutivni narod, Dijaspora Bošnjaka i dijaspora Bosne i Hercegovine, Bošnjački sabor.

Korijeni i zablude konfesionalno-etničkog predstavljanja u Bosni i Hercegovini, prema prof. dr. Omeru Ibrahimagiću su povijesno uvjetovani i mora se učiniti prije svega naučni napor da budu shvaćeni, ali je njihovo intenzivno nastajanje evidentno u 19. i 20. stoljeću. Procesi *nacionaliziranja* držali su Bosnu i Hercegovinu u eksplicite stanju konfesionalne pripadnosti i tenzije, vršen je stalni pritisak da se Bošnjaci izjasne kao Srbi ili kao Hrvati.

2007.

Iz 2007. godine, prof. dr. Omer Ibrahimagić uključuje četiri teksta: *Modeli organiziranja Sarajeva kao glavnog grada Bosne i Hercegovine, Ustavna zastupljenost konstitutivnih naroda u zakonodavnoj praksi, Sigurne zone Ujedinjenih naroda – podvala međunarodne zajednice, Restitucija Republike Bosne i Hercegovine.*

U relativno kompliciranim uvjetima i pritiscima, prouzrokovanim etničkim i teritorijalnim aspiracijama i ratom, od nekadašnjih /10 općina – 1978./ – Grad Sarajevo sada ima /4 općine, što je rezultat i trenutnog političkog kompromisa. Zato prof. Ibrahimagić predlaže tri inicijative radi reorganiziranja Grada Sarajeva kao glavnoga grada Bosne i Hercegovine.

Popis stanovništva iz 1991. godine je /i mora ostati/ kamen temeljac za učešće – Ustavnu zastupljenost konstitutivnih naroda u vršenju zakonodavne vlasti...

Kad je riječ o *Sigurnim zonama Ujedinjenih naroda*, ne možemo se oteti utisku da je riječ o *podvali međunarodne zajed-*

nice, tj. utisku da je prvobitno, po najcrnjijoj prognozi, cijela Bosna i Hercegovina i njezin bošnjački muslimanski narod trebalo da dožive sudbinu Srebrenice. U to me uvjerava /reći će prof. Ibrahimagić, jedna rečenica iz pisma britanskog premijera Džona Mejdžora svome državnom sekretaru za poslove Komonvelta Daglasu Hugu od 02. maja 1993. godine: *...neophodno je da se nastavi sa prevarom Vanes Owenovim mirovnim pregovorima da bi se događala kakva takva akcija sve dok Bosna i Hercegovina ne prestane postojati kao važeća država, a njeno Muslimansko stanovništvo ne raseli iz svoje zemlje. Hvala što ste me pažljivo slušali.*

Potrebno je ojačati princip države s funkcionalnim centralnim institucijama, ali istodobno postojanje općinskih institucija na dnu vladajuće strukture, u nastojanju da se ne zanemari pravo etničkih zajednica. To predstavlja potpuni nestanak entiteta i Restituciju Republike Bosne i Hercegovine.

2008.

Iz 2008. godine u knjigu su ušla tri teksta: *Pledoaje za ustavne promjene u Bosni i Hercegovini, Ustavne reforme u kontekstu demokratskog funkcioniranja u Bosni i Hercegovini, Hamdija Pozderac.*

Prateći razvoj događaja od 1990. do 1995. godine i sve što se događalo sa Bosnom i Hercegovinom, /13/ godina posle, prof. dr. Omer Ibrahimagić izražava krajnje nezadovoljstvo politikom reintegracije zemlje, izlaže Pledoaje za ustavne promjene u Bosni i Hercegovini. Ustvari, autor se zalaže za novi politički konsenzus o Bosni i Hercegovini, za Bosanski model građanske konsocijacijske demokratije,

za Predizborne, a ne postizborne koalicije kao ključ za normalno funkcioniranje zakonodavne i izvršne vlasti, za Postupne promjene Ustava BiH, Protiv etničke federalizacije BiH, o Misiji međunarodne zajednice u BiH pred slomom.

Ustvari, prof. dr. Omer Ibrahimagić je za *Ustavne reforme u kontekstu demokratiskog funkcioniranja institucija u Bosni i Hercegovini*.

Govoreći o ličnosti Hamdije Pozderca, prof. dr. Omer Ibrahimagić upućuje ne njegove govore i intervjuje s kraja šezdesetih, u vrijeme kada je biran za sekretara Sekretarijata CK SK BiH, odnosno člana Predsjedništva CKSKJ. Autor ističe blistavu invenciju i kreativnost Hamdije Pozderca, čovjeka koji ne prepričava dokumente, već ima blistavu viziju budućnosti. Ali nije imao viđenje i osjećaj snage nacionalista iz Hrvatske i Srbije i to ga je stajalo glave. Zato treba imati u vidu da Hamdija Pozderac nije umro, već da je ubijen od režima Slobodana Miloševića, kojemu je smetao.

Ustvari, riječ je o knjizi govora i tekstova Hamdije Pozderca koju su pripremili prof. dr. Mujo Demirović i Mulo Hadžić, a koja će zauvijek čuvati istinu i svjedočiti o Hamdiji Pozdercu.

Tekstovi iz 2009. godine: *Prudski / ne/ sporazum, Državnopravni i politički razvitak Bosne i Hercegovine, Mehmed Spaho, Entitetsko glasanje, Ustavna rješenja u Bosni i Hercegovini i problemi s federalizmom, Ekonomski održiv povratak je uslov za obnavljanje multietničke strukture biračkog tijela i organa vlasti, Presudom međunarodnog suda pravde o izvršenom genocidu u Srebrenici – delegitimirana*

je Republika Srpska kao zaseban entitet u Bosni i Hercegovini.

U Vijeću, nije bilo riječi o Prudskom sporazumu ni u jednom njegovom tijelu ili organu i Vijeće o tome nema svoga stava. Ovo što ću reći kao najavljeni uvodničar, lično je moje razmišljanje ili, bolje rečeno, prva diskusija o ovoj temi danas. Nije unaprijed dogovoreno da sa ovog sastanka proiziđe neki stav ovoga Savjeta, o tome ćemo se dogovoriti u toku sastanka. Veoma je važno što će se rasprava o svim pitanjima koja pokreće Prudski sporazum voditi u Parlamentarnoj skupštini i Vijeću ministara, transparentno i pred očima javnosti.

Po svemu veliki čovjek, prof. dr. Omer Ibrahimagić, dirljivo je iskren i skroman ispred pitanja kojim se nije šire i serioznije bavio. Tako se odnosio na promociji knjige *Državnopravni i politički razvitak Bosne i Hercegovine* dr Muhameda Hadžijahića, uzgred priznajući kako su mu nedostajala znanja koja nije mogao imati jer nije studirao istoriju. Akademik Arif Tanović mi je svojevremeno skrenuo pažnju na ovu knjigu upravo s namjerom da mi pruži priliku da se obavijestim o brojnim pitanjima i historijskim aspektima problema.

Prof. dr. Omer Ibrahimagić jednako je otvoreno impresioniran ispred *studije* – političke biografije Mehmeda Spahe – najistaknutije političke ličnosti iz reda Bošnjačkog naroda u prvoj polovini 20. stoljeća, koju je napisao prof. dr. Husnija Kamberović. Prof. dr. Omer Ibrahimagić je snažno impresioniran, u jednakoj mjeri pojavom i ličnošću Mehmeda Spahe i istraživačkog rada prof. dr. Husnije Kamberovića, koji je svoju studiju organizirao u tri aspekta: Djelatnost Mehmeda Spahe do kraja Prvog svjetskog rata, Politička djelat-

nost Mehmeda Spahe 1918. – 1929. godine, i–Djelatnost Mehmeda Spahe nakon 1929. godine. /Studija u prilogu donosi odabrane autorske članke Mehmeda Spahe nakon 1929. godine, /Očito impresioniran Spahinom izrekom: *Naša je budućnost, a prošlost je onih koji hoće da pomoću sile vladaju!*–kao i njegove lične i službene biografije.

Pišući o problemima *entitetskog glasanja*, prof. dr. Omer Ibrahimagić će i eksplicite reći: *Problem kod entitetskog glasanja je nastao zbog činjenice da ga mogu koristiti samo dva od tri naroda u BiH u Predstavničkom domu, a to su Bošnjaci i Srbi u Federaciji BiH, jer imaju dvije trećine od /28/ članova. Bošnjaci u Federaciji BiH imaju dvije trećine od /28/ članova tog doma, a Srbi u RS imaju više od dvije trećine od /14/ članova tog doma koji se biraju u RS. Tako da se po ustavu BiH, entitetsko glasanje pretvorilo u etničko glasanje...*

Svoj tekst o ustavnim rješenjima u Bosni i Hercegovini i *problemima* s federalizmom, prof. dr. Omer Ibrahimagić počinje Čerčilovom mišlju: *Kada Balkan bude u stanju da, umjesto proizvodnje viška historije koju ne može da svari, proizvodi višak knjiga koje može da svari, bit ću siguran da smo se uputili u kozmičke prostore.* /Oslobođenje, 29. 09. 2009./ Prof. Ibrahimagić ističe, kako je prema svjetskim autoritetima pravljenje federacije od države Bosne i Hercegovine – iluzorno. Prof. Ibrahimagić ne bi imao ništa protiv austrijskog modela federacije, ali osobno, izričito, nije za model etničkih federalnih jedinica.

Kao uvjet, za obnavljanje multietničke strukture biračkog tijela u Bosni i Hercegovini, kao i organa vlasti, prof. Ibrahimagić vidi samo ekonomski održiv povratak

prognanih i raseljenih ljudi, u čemu mu bez pogovora moramo dati zapravo. Osim toga, slovom i brojem prof. Ibrahimagić argumentira svoj stav.

Istinoljubiv, naučno zasnovan i beskompromisan, prof. Ibrahimagić izričito kaže: *Presudom Međunarodnog suda pravde o izvršenom genocidu u Srebrenici, delegitimirana je Republika Srpska kao entitet u Bosni i Hercegovini.* O tome nedvosmisleno govore akti Ujedinjenih naroda. *Nemaju oni pravo ni na kakvo učešće u Predstavničkom domu ili domu naroda i Predsjedništvu Bosne i Hercegovine.* /Ovo, implicite svojoj stvarnoj i dokazanoj odgovornosti za počinjene zločine nad Bošnjacima u BiH/. Prof. Ibrahimagić ne kaže, ali nam biva jasno: Kakva Republika Srpska i koji to: ENTITET! Učiniti takve stvari i onda normalno sudjelovati u ŽIVOTU ZEMLJE! Koješta!

2010.

Iz 2010. godine, prof. Ibrahimagić je izdvojio sljedeće tekstove: *Neostvareni ratni ciljevi 1992. – 1995. godine, kao aktualni strukturirani izazovi reforme Dejtonskog ustava, Kvazi ustav ili kvazi političari, Bosna i Hercegovina je nacionalna država Bosanaca, Sandžak u ustavnopravnom sistemu Srbije i Crne Gore, Kontroverze savremenog ustavnog uređenja BiH.*

Na Međunarodnoj konferenciji *Demonstracija u multietničkom društvu: iskustvo i izazovi u Bosni i Hercegovini – Implikacije presude Europskog Suda za ljudska prava u predmetu Sejdić – Finci protiv Bosne i Hercegovine i perspektive za ustavne reforme u BiH*, održanoj u Beču 16. i 17. aprila 2010. godine u organizaciji Pravnog fakulteta

Univerziteta u Beču i Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

Ovu vrlo interesantnu i na trenutke gorljivu raspravu prof. dr. Omer Ibrahimagić zaključuje: *Građani BiH, nisu svojom voljom donijeli Dejtonski ustav. On im je oktroiran od strane međunarodne zajednice. Roj Gatman zna i gdje je napisan Bh Ustav, kaže 'na sedmom spratu Stejt departmenta'. Republika srpska se neće dobrovoljno odreći privilegija dobijenih tim Ustavom. U pravu važi princip, ako nije riječ o revoluciji – Ustav mijenja onaj ko ga je donio. Dakle, države Kontakt grupe koje su dijelile Bosnu i Hercegovinu imaju obavezu da svojim snažnijim političkim pritiskom to urade uz asistenciju Europske unije kao svjedoka Dejtonskog sporazuma i time, konačno, institucionalno osposobe državu Bosnu i Hercegovinu da može nesmetana od entiteta da funkcionira kao i svaka normalna država. Da je oslobode robovanja politikama svojih entiteta. Hvala!*

U sedam, uistinu egzaktno izloženih i argumentiranih tačaka, prof. dr. Omer Ibrahimagić iznosi svoje poglede na okolnost imamo li *Kvazi ustav ili kvazi političare* i to petnaest godina od Dejtona! Racionalno je i završiti ovu opasku riječima prof. dr. Omera Ibrahimagića: *Nije sve do Ustava BiH, već i do nas i do naših političara kojima smo dali naše povjerenje. Nije naš Ustav kvazi Ustav, već na našu nesreću jest to što je on dospio u ruke naših kvazi političara, da ga oni primjenjuju u praksi.*

Višestoljetno osporavanje teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine, političkog i kulturnog identiteta Bosanaca od strane susjednih država i naroda, definitivno učvršćuje istinu da je Bosna i Hercegovina Nacionalna Država Bosanaca.

Poznati istraživač srednjovjekovne Bosne dr. Ćiro Truhelka u svome djelu *Državno i sudbeno uređenje Bosne u doba prije Turaka*, u dijelu koji se odnosi na društvene odnose, piše: *Za vrijeme bosanske neodvisnosti dijelilo se je bosansko ustrojstvo, kome je na čelu prvobitno bio ban, a kasnije kralj, u dva jedno od drugog strogo odvojena stališa: plemstvo i narod.*

Teritorijalne aspiracije prema Bosni od strane njezinih susjeda, traju oduvijek, naročito ako je riječ o Srbiji i Crnoj Gori. U vrijeme osmanske uprave, tenzije za prisajedinjenje bile su vrlo snažne, pa kao što vidimo, nisu jenjale ni u srpskokrnogorskoj agresiji 1992. – 1995. godine...

Sandžak je regija koja je dijeljena i pripajana na razne načine i konačan oblik je dobila u avnojevsko vrijeme, a to je oblik koji najmanje odgovara samom Sandžaku, jer se našao u ustavnopravnim sistemima Srbije i Crne Gore pod snažnim političkim pritiscima do mjere da je bio prisiljen da sam ukine svoje postojanje 29. marta, 1945. godine. Teritorijom i stanovništvom se potom manipuliralo bez milosti... Danas, Sandžak ima političko pravo, ekonomsko i kulturno opravdanje.

Kontraverze suvremenog uređenja Bosne i Hercegovine prema tekstu prof. dr. Omera Ibrahimagića, proizlaze iz sljedećih činjenica:

Evropska unija je 06. aprila 1992. godine priznala nezavisnost i suverenitet BiH, a u maju iste godine primljena je u UN. SAD su sutradan priznale nezavisnost BiH – kao i sve druge relevantne svjetske sile, a istovremeno s međunarodnim priznanjem – dozvolile su agresiju na BiH, od strane Srbije, Crne Gore... a potom i da gledaju kako BiH skoro četiri godine krvavi u

tom bezumlju... Ko nije pošteno igrao u toj igri, jer, o tome je riječ... UN su sve znale o genocidu?...

Etc.

2011.

Iz 2011. godine, u knjigu su uvrštena dva teksta: *Političko i pravno protivrijeđe u primjeni Dejtonskog sporazuma i Zašto BANU?*

U primjeru prvoga teksta, prof. dr. Omer Ibrahimagić bez nedoumica navodi, kako je Dejtonski sporazum posljedica nečinjenja od strane međunarodne zajednice, predvođene SAD, Velikom Britanijom, Francuskom, trima stalnim članicama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, da spriječe Srbiju, Crnu Goru i Hrvatsku u izvođenju agresije na Bosnu i Hercegovinu, koja je izvršena nakon što je Bosna i Hercegovina međunarodno priznata.

Danas, dvadeset godina nakon tih događaja nemamo razumno objašnjenje takvog odnosa međunarodne zajednice prema političkoj krizi u Bosni i Hercegovini toga vremena, a u procesu raspada Jugoslavije. Od tačne dijagnoze '*da je SFRJ u procesu raspadanja*' /Arbitražna komisija, 10. 12. 1991./, *Deklaracije i 'Smjernicama za priznavanje novih država u Istočnoj Europi i Sovjetskom savezu* /16. 12. 1991./ do *Deklaracije o Jugoslaviji* /16. 12. 1991./ i izjave, '*želite li biti priznate kao nezavisne države*', međunarodna zajednica oličena u Europskoj zajednici, povlačila je političke poteze u skladu sa međunarodnim pravom. /.../

Dejtonski sporazum ostao je protivriječan u dva elementa normativnog uređenja Bosne i Hercegovine, koji su sadržani

u Aneksu 4., tj. u Ustavu Bosne i Hercegovine. Prvi je u priznavanju agresijom iznuđenih tvorevina; Federacije BiH i Republike Srpske pri čemu je iz temelja izmijenjena multietnička struktura stanovništva koju je BiH očuvala i njegovala više stoljeća i pored turbulencija koje ju nisu zaobišle ni u Prvom, ni u Drugom svjetskom ratu. Prema popisu iz 1991., Bosna i Hercegovina je imala 109 općina, od čega je samo 10, dakle – manje od 10% imalo jednonacionalnu strukturu stanovništva veću od 10%. U 52 općine, Bošnjaci su bili većina, u 37 općina to su bili Srbi, a u 20 općina Hrvati... Na današnjem prostoru RS živjelo je 44% Bošnjaka, danas ih nema ni 15%, na prostoru Federacije živjelo je 35% Srba, danas ih je manje od 10% ... /Sve to govori o nasilnom pomjeranju stanovništva, ma kako ga zvali/.

Itd.

Nedavno osnivanje *Bošnjačke akademije nauka i umjetnosti* /BANU/ u Novom Pazaru, a sa sjedištem u Sarajevu skrenulo je pažnju i pomjerilo duhove, ali bilo je konačna stvar. Ljudi su to pripremili, procijenili i organizirali kao dlanom o dlan. Prije petnaestak godina pokušaj razgovora o osnivanju bošnjačkog PEN centra izazvao je veliku buku, proizvelo puno međusobnog vrijeđanja i ostao bez rezultata, mada su PEN CENTRI širom svijeta skoro bez izuzetka – nacionalne organizacije umjetnika, javnih i kulturnih radnika i uglednika.

Dakako, stvarnost je pomjerila i u prvom i u drugom primjeru okolnost što je Bosna i Hercegovina tako žestoko i konzistentno odricana u svojoj suštini. Riječ je o višestoljetnom negiranju Bosne kao zasebnog političkog entiteta, a svako instituci-

onaliziranje njezinih vrijednosti, ustvari je omalovažavanje i odbacivanje tih negacija. Tako je bilo i ovaj put. Sve je teže odri-
cati Narod, Zemlju, Kulturu, Povijesni put i opstanak na balkanskoj vjetrometini.

Smatram da je osnivanje BANU kruna dvjestogodišnje borbe Bošnjaka za svoj identitet kao historijskog naroda Bosne koji ima pravo na državu kao i njegovi susjedi – Srbi, Hrvati, Crnogorci, i za očuvanje svoje vjere islama, kulture, tradicije i običaja – prema kojima se razlikuju od svojih susjeda... reći će prof. dr. Omer Ibrahimagić – i praktično zaključujući svoju knjigu riječima o identitetu – kojom je i radi koje je knjigu i započeo.

PRILOZI

Knjiga donosi dva priloga: *Otvoreni apel 202 bosanskohercegovačka intelektualca* i *Pismo podrške 69 političkih lidera i intelektualaca iz svijeta, te Bilješku o autoru.*

AKADEMIK

FERID MUHIĆ

Pogovor ovog predobroja i za Bosnu i Hercegovinu prepotrebnoj knjizi, intelektualno *in continuo* zasnovano, duboko promišljeno, nadahnuto i znalački ispisuje prof. dr. Ferid Muhić, naglašavajući, kako prof. dr. Omer Ibrahimagić ustvari ispisuje i uspravlja političku povijest Bosne i Hercegovine od njenih početaka samostalne državnosti do današnjega dana. Izložena onome najgorem u vremenu i ljudskim naravima, najčešće nemilosti i zlurado-
sti svojih povijesnih dušmana, Bosna je uspjela izbalansirati ponekad vrlo tanku

nit svoga kontinuiteta, ali nikad nije došla u diskontinuitet.

Prof. dr. Omer Ibrahimagić uistinu zna-
lački, od dokumenta do dokumenta vodi pitanje identiteta i suvereniteta Bosne i Hercegovine kroz stoljeća, pa tako možda i kroz najburnije vrijeme koje je svim silama nastojalo dovesti u pitanje njezin opstanak. Ova blistava knjiga, reći će akademik prof. dr. Ferid Muhić, jeste neke vrste nepogrješiv intelektualni i patriotski radar za sva zbivanja i aktere koji su se dogodili u njezinom milenijском povijesnom prisustvu. Radar koji neće prešutjeti ni crno iza nokta, ni trun u oku – jer ima veze sa Bosnom i Hercegovinom.

Ovu knjigu posebno dragocjenom čini izvrsno odabrana metoda rada za koju se opredijelio prof. dr. Omer Ibrahimagić, a koja ga kao istaknutog naučnika u svakom dijelu knjige vodi do krajnjih konsekvenci, smislova i značenja teksta. Ova knjiga je, dakle, studija poslije koje nemamo što reći o pitanjima koja je uzela u recepciju, jer je ista i dovela do krajnjih spoznajnih granica.

Dakako, ova knjiga je neprikosnoven borac za Bosnu i Hercegovinu, prvi ratnik njezine odbrane za vječnost opstanka, neprikosnovena zaštita protiv svih zlona-
mjernih i zluradih. Ova knjiga je blistav priručnik za sve one koji Bosnu i Hercegovinu kao svoju domovinu vole.

Listopada, anno Domini, 2012. ak

PROF. DR. OMER IBRAHIMAGIĆ, AKADEMIK BANU–OBJAVLJENA DJELA:

01. *Samoupravljanje u Radnoj organizaciji Svjetlost* Sarajevo, 1968.

02. *Informisanje u samoupravnom udruženom radu*, izdanje FPN Sarajevo, 1978.

03. *Samoupravni odnosi i institucije* Svjetlost Sarajevo, 1979.

04. *Samoupravljanje i delegatska demokratija*, Svjetlost, Sarajevo, 1987.

05. *Socijalni konflikti u samoupravljanju* /u koautorstvu sa mr Salihom Fočom/, *Vijeće Saveza sindikata BiH*, Sarajevo, 1988. godine;

06. *Bosna i Bošnjaci, država i narod koji su trebali nestati*, Svjetlost, Sarajevo, 1995. godine I izdanje; 1996. godine, II izdanje;

07. *Državnost i nezavisnost Bosne i Hercegovine*, VKBI, Sarajevo, 1996. godine prvo izdanje, 1997. godine, II izdanje;

08. *Državno-pravni razvitak Bosne i Hercegovine*, SDA Sarajevo, I izdanje na bosanskom i engleskom jeziku, VKBI, Sarajevo

1988. drugo izdanje;

09. *Supremacija Bosne i Hercegovine nad entitetima*, na bosanskom i engleskom jeziku, VKBI Sarajevo, I izdanje, 1988. godine;

10. *Bosna i Bošnjaci između agresije i mira*, El-kalem, Sarajevo, 1998. godine;

11. *Supremacija Bosne i Hercegovine nad entitetima*, na bosanskom i engleskom jeziku, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, VKBI Sarajevo, 1999. godine;

12. *Politički sistem Bosne i Hercegovine*, knjiga prva, Magistrat Sarajevo, 1999. i drugo dopunjeno izdanje, 2008. godine;

13. *Bosna, Bošnjaci, dosije Dejtona*, Kult B i VKBI, Sarajevo, 2000. godine;

14. *Srpsko osporavanje Bosne i Bošnjaka*, na bosanskom i engleskom jeziku, Magistrat, Sarajevo, 2001. godine;

15. *Dejton – Bosna u Europi*, *Pravna suština Dejtona* – na bosanskom i engleskom jeziku, VKBI, Sarajevo, 2001.

16. *Politički sistem Bosne i Hercegovine*, knjiga II, /u koautorstvu sa asistentom mr Suadom Kurtćehajićem/, Magistrat Sarajevo, 2002. godine;

17. *Bosanska nacionalnost i državnost*, na bosanskom i engleskom jeziku, VKBI, Sarajevo, 2003. godine;

18. *Bosna je odbranjena, ali nije oslobođena*, na bosanskom i engleskom jeziku, VKBI, Sarajevo, 2004. godine;

19. *Državno uređenje Bosne i Hercegovine*, autorovo izdanje, Sarajevo, 2005. godine;

20. *Politički sistem Bosne i Hercegovine*, knjiga III /u koautorstvu sa docentom dr Suadom Kurtćehajićem/, autorovo izdanje, Sarajevo, 2007. godine;

21. *Državnopravni i politički razvitak Bosne i Hercegovine*, autorovo izdanje, Sarajevo, 2009. godine;

22. *Politički sistem Bosne i Hercegovine*, knjiga IV /u koautorstvu sa prof. dr Suadom Arnautovićem i doc. dr Žarijem Seizovićem/, Promocult, Sarajevo, 2010. godine;

23. *Bosanski identitet i suverenitet*, 1992 – 2011. godine, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 2012. godine.

* * *

Rujna, anno Domini, 2012. ak